

Rolnummer 5601
Arrest nr. 75/2014 van 8 mei 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 14 februari 2013 in zake Dietmar Duchâteau tegen Olivier Domb en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 1 maart 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, in die zin geïnterpreteerd dat het een rechtzoekende, partij bij een arbitrageprocedure in Brussel, in het Frans, die het Nederlands niet beheerst en ten aanzien van wie de arbiter, wiens woonplaats in het Nederlandse taalgebied is gelegen, maar die afhangt van een arbitragekamer waarvan de zetel zich in Brussel bevindt en waar hij zijn hoorzittingen houdt, op grond van artikel 4, § 1, derde lid, van de wet van 15 juni 1935 ertoe gehouden is voor alle procedurehandelingen en voor alle debatten het Frans te gebruiken, ertoe verplicht de tegen die arbiter ingestelde gerechtelijke procedure tot wraking, die slechts incidenteel is in de lopende arbitrageprocedure en is geregeld bij artikel 1691 van het Gerechtelijk Wetboek, in het Nederlands in te stellen en voort te zetten, zonder te kunnen verzoeken om de taal te wijzigen,

terwijl de verwerende rechtzoekenden in het kader van de gerechtelijke procedure, in tegenstelling tot de eisers, het recht hebben om te verzoeken dat de procedure in een andere taal wordt voorgezet,

en terwijl de rechten van verweer van de rechtzoekende, doordat die laatste ertoe wordt gedwongen de procedure tot wraking voort te zetten in het Nederlands, dat hij niet beheerst, worden geschonden,

en terwijl de arbiter, door de procedure op tussengeschied die de wraking vormt, te willen voortzetten in het Nederlands, de voorschriften schendt van het derde lid van artikel 4 van de wet van 15 juni 1935, daar de debatten worden gevoerd en de akten opgesteld in een andere taal dan die van de akte tot inleiding van de arbitrage ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Olivier Domb, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Londers, advocaat bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Gosselin, advocaat bij de balie te Brussel.

Olivier Domb heeft ook een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 8 januari 2014 :

- zijn verschenen :

. Mr. F. Dopagne, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. P. Londers, voor Olivier Domb;

. Mr. V. Vander Geeten, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. F. Gosselin, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en T. Merckx-Van Goey verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 20 januari 2011 is een huurovereenkomst voor een hoofdverblijfplaats gesloten die in het Frans is opgesteld en betrekking heeft op een appartement te Sint-Gillis. De aangegeven verhuurder is gedomicilieerd op het grondgebied van de Franse Republiek, terwijl de huurovereenkomst bepaalt dat, voor de uitvoering ervan, de twee huurders keuze van woonplaats doen op de gehuurde plaatsen. Die overeenkomst schrijft eveneens voor dat de vereniging zonder winstoogmerk « *Chambre d'Arbitrage et de Médiation/Kamer van Arbitrage en Bemiddeling* » (afgekort : de « *Kamer* ») overeenkomstig het reglement van die vereniging arbitraal uitspraak zal doen omtrent elk geschil over die overeenkomst.

De advocaat van de huurders, die meent dat de verhuurder enkele van zijn contractuele verplichtingen niet nakomt, richt bij een brief van 7 februari 2011, opgesteld in het Frans, aan die Kamer een verzoek tot arbitrage, waarbij tegelijk kennis wordt gegeven van dat verzoek aan de raadsman van de verhuurder. Bij brieven van 8 februari 2011, opgesteld in het Frans, licht Olivier Domb, voorzitter van de raad van bestuur van de Kamer, de verhuurder en de huurders erover in dat hij de arbitrageopdracht aanvaardt, preciseert hij dat elke briefwisseling aan hem moet worden gericht op de zetel van de Kamer, gevestigd te Brussel, en nodigt hij de partijen uit op een hoorzitting die, op diezelfde plaats, op 28 februari 2011 wordt gehouden.

Op 21 februari 2011 stelt de verhuurder Olivier Domb ervan in kennis dat hij hem wraakt. Bij een brief van 1 maart 2011, opgesteld in het Frans op een papier met het brievenhoofd van de Kamer, licht Olivier Domb de raadsman van de verhuurder, alsook de raadsman van de huurders, erover in dat hij niet de intentie heeft zich te onthouden. Onder zijn handtekening vermeldt hij de gegevens van zijn privéwoonplaats, gelegen op het grondgebied van de gemeente Knokke-Heist.

Bij een dagvaarding opgesteld in het Frans en betekend op 10 maart 2011, zowel aan de zetel van de Kamer als aan de gekozen woonplaats van de twee huurders, verzoekt de verhuurder de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de wraking van de voornoemde arbiter te aanvaarden.

Bij vonnis van 6 juni 2012 leidt de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, in de eerste plaats, uit artikel 2 van het procedurereglement van de Kamer en uit de brief van 8 februari 2011 van Olivier Domb aan de verhuurder af dat, voor de noden van de betrokken arbitrage, die arbiter keuze van woonplaats heeft gedaan op de zetel van de Kamer. Zij stelt eveneens vast dat de betekening aan Olivier Domb van de dagvaarding van 10 maart 2011, in zoverre zij op die plaats is gebeurd, geldig is en merkt zij op dat bijgevolg geen enkele vertaling in het Nederlands bij die akte tot inleiding van het geding diende te worden gevoegd. De Rechtbank beslist ten slotte de debatten te heropenen teneinde met name Olivier Domb en de huurders in staat te stellen een uittreksel neer te leggen uit de bevolkingsregisters van de gemeente waar die personen zijn ingeschreven als hebbende aldaar hun hoofdverblijf op de dag van de dagvaarding.

Bij vonnis van 14 februari 2013 stelt de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel vast dat, op 10 maart 2011, de woonplaats in de zin van artikel 36 van het Gerechtelijk Wetboek, voor Olivier Domb, zich bevond in Knokke-Heist en, voor de twee huurders, in twee van de negentien gemeenten van het Brusselse Gewest,

namelijk Sint-Gillis en Elsene. Olivier Domb voert artikel 4, § 1, en artikel 6 van de wet van 15 juni 1935 « op het gebruik der talen in gerechtszaken », zoals geïnterpreteerd bij een arrest van het Hof van Cassatie van 28 maart 1985, aan en leidt uit die situatie af dat de Rechtbank alleen maar de nietigheid van de op 10 maart 2011 betekende dagvaarding kan uitspreken met toepassing van artikel 40, eerste lid, van dezelfde wet, omdat die dagvaarding in het Nederlands zou moeten zijn opgesteld.

Rekening houdend met de lering die zij haalt uit het arrest van het Hof nr. 98/2010 van 16 september 2010 en uit het specifieke karakter van de procedure voor de wraking van een arbiter, beslist de Rechtbank op verzoek van de verhuurder aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het nut van de prejudiciële vraag

A.1. Olivier Domb is in hoofdorde van mening dat de vraag geen antwoord behoeft omdat die niet noodzakelijk, noch nuttig zou zijn voor het oplossen van het geschil dat hangende is voor de rechtbank die de vraag aan het Hof stelt.

Hij merkt op dat de prejudiciële vraag uitsluitend wordt gemotiveerd door het arrest van het Hof nr. 98/2010 van 16 september 2010, terwijl dat laatste is geweest in een feitelijke en juridische context die dermate verschillend is dat elke verwijzing naar dat arrest irrelevant is.

A.2.1. De Ministerraad is eveneens in hoofdorde van mening dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, omdat zij betrekking heeft op een wetsbepaling die niet van toepassing zou zijn op het voor de rechtbank hangende geschil.

Hij onderstreept daartoe dat de wraking van een arbiter een tussengeschied in een arbitrageprocedure is. Hij merkt ook op dat de taal van de arbitrage die aan de oorsprong van de prejudiciële vraag ligt, het Frans is. Uit die twee elementen leidt de Ministerraad af dat, enerzijds, met toepassing van artikel 37, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, volgens hetwelk een tussenvordering wordt vervolgd en gevonnist in de taal die wordt gebruikt voor de rechtspleging van de hoofdzaak, de bij artikel 1691 van het Gerechtelijk Wetboek beoogde dagvaarding te dezen alleen kon worden opgesteld in het Frans en, anderzijds, de rechtspleging dus in dezelfde taal moet worden voortgezet.

A.2.2. Olivier Domb betwist dat standpunt en is van mening dat de vordering tot aanvaarding van de wraking van de arbiter geen tussenvordering is in de zin van artikel 37, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 omdat die zich niet voegt bij een hoofdprocedure waarop die wet van toepassing is.

Ten aanzien van het op de prejudiciële vraag te geven antwoord

A.3.1. Olivier Domb voert in ondergeschikte orde aan dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

A.3.2. In de eerste plaats preciseert hij dat die vraag alleen betrekking heeft op het tweede lid van artikel 4, § 1, van de wet van 15 juni 1935 en dat die bepaling uitsluitend tot doel heeft de taal te bepalen waarin de betrokken « akte tot inleiding van het geding » moet worden opgesteld. Hij leidt hieruit af dat het Hof ditmaal niet wordt verzocht zich uit te spreken over de grondwettigheid van de regels tot vaststelling van de taal waarin de rechtspleging moet worden « voortgezet ».

Olivier Domb onderstreept ook het verschil dat moet worden gemaakt tussen, enerzijds, het verzoek tot arbitrage en de taal van de arbitrage en, anderzijds, de akte tot inleiding van het gerechtelijk geding tot wraking van de arbiter en de taal van die rechtspleging, die alleen wordt geregeld bij de wet van 15 juni 1935.

A.3.3. Olivier Domb zet vervolgens uiteen dat de situatie die aan de oorsprong van de prejudiciële vraag ligt, fundamenteel verschilt van het geval dat het voorwerp heeft uitgemaakt van het arrest nr. 98/2010, zodat de lering van dat arrest, waarvan de draagwijdte uitdrukkelijk wordt beperkt door verschillende passages van de motivering ervan, niet naar de onderhavige zaak zou kunnen worden omgezet.

In de eerste plaats merkt hij op dat de betrekkingen tussen de arbiter en de tegenpartij in de arbitrage, betrekkingen die verband houden met de omstandigheden, toevallig zijn en uitsluitend zijn ontstaan uit de wil van de ondertekenaar van de arbitrageovereenkomst die het geschil voor de arbiter heeft gebracht, niet kunnen worden gelijkgesteld met duurzame arbeidsbetrekkingen die zijn ontstaan uit de gemeenschappelijke wil van een werknemer en zijn werkgever. Hij is dus van mening dat geen rekening kan worden gehouden met de taal van die betrekkingen om de taal van de akte tot inleiding van het geding te bepalen in een rechtspleging die tot doel heeft de arbiter te wraken, in het bijzonder wanneer die betrekkingen, zoals te dezen, neerkomen op enkele briefwisselingen die specifiek zijn bij de aanvang van een arbitrageprocedure.

Olivier Domb merkt in de tweede plaats op dat de taal van de arbitrage niet wordt bepaald door artikel 52 van de op 18 juli 1966 gecoördineerde wetten « op het gebruik van de talen in bestuurszaken », noch door enige andere wet. Hij preciseert dat het niet de arbiter is die de taal van de arbitrage kiest. Hij wijst erop dat, te dezen, de keuze voor het Frans door de partij die het geschil voor de arbitragerechtbank heeft gebracht, met toepassing van het procedurereglement van de « Chambre d'Arbitrage et de Médiation/Kamer van Arbitrage en Bemiddeling », ervoor heeft gezorgd dat het Frans de taal van de arbitrage is geworden.

Olivier Domb onderstreept in de derde plaats dat een arbiter, daar hij geen rechtspersoon is, geen maatschappelijke zetel noch exploitatiezetel heeft. Hij voegt eraan toe dat hij slechts een woonplaats heeft en dat de Kamer niet kan worden beschouwd als de exploitatiezetel van de arbiter in de rechtspleging die hangende is voor het rechtscollege dat de vraag aan het Hof stelt.

A.3.4. Olivier Domb besluit hieruit dat, in de bijzondere omstandigheden die aan de oorsprong van de prejudiciële vraag liggen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, zelfs in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, het niet mogelijk maken de wil van de wetgever om de gedingpartij die bij de aanvang in de benadeelde situatie verkeert, te verzekeren dat zij de akte tot inleiding van het geding zal ontvangen in de taal die zij wordt geacht het best te beheersen gezien de ligging van haar woonplaats, opnieuw in het geding te brengen.

A.4.1. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Ervan uitgaande dat het Hof de ongrondwettigheid van de in het geding zijnde bepaling niet kan vaststellen, voert hij aan dat het onmiddellijk een verzoenende interpretatie van die bepaling moet voorstellen, geïnspireerd op de interpretatie die het heeft voorgesteld in het arrest nr. 98/2010 door te steunen op de noodzaak om de rechten van verweer na te leven en de goede werking van het gerecht te verzekeren.

Hij stelt voor die verzoenende interpretatie als volgt te formuleren :

« In de geschillen met betrekking tot de wraking van een arbiter in het kader van een arbitrageovereenkomst schendt artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, indien het in die zin wordt geïnterpreteerd dat de woonplaats van de door die bepaling beoogde arbiter zo moet worden geïnterpreteerd dat daarmee de plaats wordt bedoeld waar de arbiter zijn prestaties in het kader van die arbitrage heeft verricht, met andere woorden de plaats waar de Arbitragekamer zetelt ».

A.4.2. De Ministerraad merkt op dat de partijen bij het geding dat hangende is voor het rechtscollege dat de vraag aan het Hof stelt, geen enkele betrekking hebben aangeknoopt op de woonplaats van de gewraakte arbiter. Hij beweert dat zij, in het kader van de arbitrageprocedure, hun betrekkingen hebben aangeknoopt op de zetel van de Kamer.

Hij onderstreept ook dat alle betrekkingen tussen de betrokken partijen hebben plaatsgehad in het Frans, dat de wraker is gedomicilieerd op het grondgebied van de Franse Republiek en geen Nederlands begrijpt, dat de enige taal van de arbitrage het Frans is, dat de plaats van de arbitrage zich bevindt in het tweetalige gebied van het Rijk en dat de gewraakte arbiter de mondelinge debatten verbonden aan zijn activiteiten van arbiter uitsluitend houdt te Brussel.

A.4.3. Olivier Domb deelt de mening van de Ministerraad niet ten aanzien van de relevantie van een verzoenende interpretatie van de in het geding zijnde bepaling en is van mening dat de gevolgen van de interpretatie die de Ministerraad voorstelt, volkomen onredelijk zouden zijn.

Hij verklaart dat die ertoe zal leiden dat de definitie van de woonplaats bedoeld in artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 zal afhangen van de plaats waar de betrokken partijen zullen worden verondersteld hun betrekkingen te hebben aangeknoopt. Hij voert aan dat de rechtszekerheid nochtans vereist die woonplaats nadrukkelijk te definiëren op de in artikel 36 van het Gerechtelijk Wetboek aangegeven wijze.

- B -

B.1. Artikel 4, § 1, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, vóór het werd gewijzigd bij artikel 47, 1°, van de wet van 19 juli 2012 betreffende de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel, bepaalde in de versie die van toepassing is op het bodemgeschil :

« Behoudens de gevallen van artikel 3 wordt het gebruik der talen voor geheel de rechtspleging in betwiste zaken voor de gerechten van eerste aanleg waarvan de zetel in het arrondissement Brussel is gevestigd, en, wanneer de vordering het bedrag vastgesteld in artikel 590 van het Gerechtelijk wetboek overschrijdt, voor de politierechtbank van Brussel die zitting houdt in de aangelegenheden bedoeld in artikel 601*bis* van hetzelfde Wetboek geregeld als volgt :

De akte tot inleiding van het geding wordt in het Fransch gesteld, indien de verweerder woonachtig is in het Frans taalgebied; in het Nederlandsch, indien de verweerder woonachtig is in het Nederlands taalgebied; in het Fransch of in het Nederlandsch, ter keuze van den eischer, indien de verweerder woonachtig is in eene gemeente van de Brusselsche agglomeratie of geen gekende woonplaats in België heeft.

De rechtspleging wordt voortgezet in de taal der akte tot inleiding van het geding, tenzij de verweerder, voor alle verweer en alle exceptie, zelfs van onbevoegdheid, vraagt dat de rechtspleging in de andere taal wordt voortgezet ».

B.2. Uit de feiten die aan de oorsprong van de verwijzingsbeslissing liggen, uit de motivering van die beslissing en uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag blijkt dat aan het Hof een vraag wordt gesteld over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935, in die zin geïnterpreteerd dat het een partij bij een arbitrage die, met toepassing van artikel 1691 van het Gerechtelijk Wetboek (zoals opgesteld vóór de opheffing ervan bij artikel 2 van de wet van 24 juni 2013 « tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage »), voor de Rechtbank

van eerste aanleg te Brussel de aanvaarding van de wraking van de arbiter vordert, ertoe verplicht haar dagvaarding in het Nederlands op te stellen omdat de arbiter is gedomicilieerd in het Nederlandse taalgebied, terwijl zowel de overeenkomst die het arbitragebeding bevat als de kennisgeving van de vordering tot arbitrage, de aanvaarding, door de arbiter, van diens opdracht, de kennisgeving van de wraking, alsook de kennisgeving, door de arbiter, van zijn weigering om zich te onthouden, in het Frans zijn opgesteld, terwijl de taal van de arbitrage het Frans is, terwijl de plaats van de arbitrage en de woonplaats van de andere partijen bij de arbitrage zich situeren in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, en terwijl de arbiter in datzelfde taalgebied keuze van woonplaats doet in de zin van artikel 39 van het Gerechtelijk Wetboek.

Ten aanzien van het nut van de prejudiciële vraag

B.3. De in het bodemgeschil gewraakte arbiter betoogt dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, aangezien zij zou zijn ingegeven door het bestaan van het arrest nr. 98/2010 van 16 september 2010 van het Hof, terwijl de zaak die tot dat arrest heeft geleid, sterk verschilt van het bodemgeschil.

B.4.1. In de regel komt het het rechtscollege dat het Hof een vraag stelt, toe na te gaan of het antwoord op een prejudiciële vraag nuttig is om het aan het rechtscollege voorgelegde geschil te beslechten.

Alleen wanneer dat klaarblijkelijk niet het geval is, vermag het Hof te beslissen dat de vraag geen antwoord behoeft.

B.4.2. Het gegeven dat de beslissing om aan het Hof een prejudiciële vraag te stellen, op niet relevante wijze zou zijn gemotiveerd door het bestaan van een vroeger arrest van het Hof volstaat op zich niet om aan te nemen dat het antwoord op die prejudiciële vraag klaarblijkelijk niet nuttig is om het geschil te beslechten dat hangende is voor het rechtscollege dat de vraag aan het Hof stelt.

B.5. De Ministerraad betoogt dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, aangezien in het bodemgeschil niet artikel 4, § 1, van de wet van 15 juni 1935, maar artikel 37, tweede lid, van die wet van toepassing zou zijn.

B.6.1. Artikel 37, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 bepaalt :

« De tusschenvorderingen en tegenberoepen worden vervolgd en gevonnist in de taal gebruikt voor de rechtspleging der hoofdzaak ».

B.6.2. Een tussenvordering in de zin van het voormelde artikel 37 is een vordering die in de loop van het rechtsgeding wordt ingesteld en ertoe strekt, hetzij de oorspronkelijke vordering te wijzigen of nieuwe vorderingen tussen de partijen in te stellen, hetzij personen die nog niet in het geding zijn geroepen, erin te betrekken (artikel 13 van het Gerechtelijk Wetboek).

B.6.3. De rechtsvordering bedoeld in artikel 1691.2, van het Gerechtelijk Wetboek, die is ingesteld in de loop van een arbitrageprocedure in de zin van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek (« Arbitrage »), is geen tussenvordering zoals bedoeld in artikel 37, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935.

Die rechtsvordering is een vordering tot inleiding van het geding in de zin van artikel 12 van het Gerechtelijk Wetboek geformuleerd in een « akte tot inleiding van het geding » in de zin van artikel 4, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935.

B.6.4. Uit wat voorafgaat blijkt dat het antwoord op de prejudiciële vraag niet klaarblijkelijk nutteloos is voor de beslechting van het bodemgeschil.

Ten gronde

B.7. Artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen [...] heeft eenieder recht op een eerlijke [...] behandeling van zijn zaak [...] door een [...] rechterlijke instantie [...] ».

Het recht van toegang tot een rechter, bijzonder aspect van het door die bepaling erkende recht op een rechter, is niet absoluut. De beperkingen van dat recht, bijvoorbeeld met

betrekking tot de voorwaarden inzake de ontvankelijkheid van een rechtsmiddel, mogen evenwel geen afbreuk doen aan de inhoud van dat recht. Zij moeten bovendien redelijk evenredig zijn met het gewettigde doel dat zij nastreven (EHRM, *Stagno t. België*, 7 juli 2009, § 25; grote kamer, *Stanev t. Bulgarije*, 17 januari 2012, §§ 229-230). De reglementering inzake het recht van toegang tot een rechter moet steeds de rechtszekerheid en de goede rechtsbedeling nastreven en mag geen soort van belemmering vormen die de rechtzoekende belet dat de inhoud van zijn geschil wordt beslecht door het bevoegde rechtscollege (EHRM, *Stagno t. België*, 7 juli 2009, § 25; *RTBF t. België*, 29 maart 2011, § 69).

De verenigbaarheid van die beperkingen met het recht van toegang tot een rechter wordt beoordeeld rekening houdend met de bijzonderheden van de in het geding zijnde procedure en van het hele proces (EHRM, *RTBF t. België*, 29 maart 2011, § 70).

B.8.1. Bij de regeling van het taalgebruik in gerechtszaken dient de wetgever de individuele vrijheid van de rechtsonderhorige om zich van de taal van zijn keuze te bedienen te verzoenen met de goede werking van de rechtsbedeling. Bovendien dient de wetgever daarbij rekening te houden met de taalverscheidenheid die verankerd is in artikel 4 van de Grondwet, dat vier taalgebieden vastlegt, waarvan er één tweetalig is. Hij vermog dan ook de individuele vrijheid van de rechtsonderhorige ondergeschikt te maken aan de goede werking van de rechtsbedeling.

B.8.2. Dat neemt niet weg dat, wanneer de wetgever, ter uitvoering van artikel 30 van de Grondwet, het gebruik van de talen regelt voor gerechtszaken, hij hierbij het in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet gewaarborgde beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie dient te eerbiedigen.

B.9. Uit de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling blijkt dat de regel volgens welke enkel de verweerder, krachtens artikel 4, § 1, derde lid, van de in het geding zijnde wet, kan vragen om de taal te veranderen van de rechtspleging voor een gerecht van eerste aanleg waarvan de zetel in het arrondissement Brussel is gevestigd, in het verlengde ligt van artikel 4, § 1, tweede lid, van dezelfde wet krachtens hetwelk de akte tot inleiding van het geding voor een dergelijk rechtscollege in het Frans wordt gesteld indien de verweerder in het Franse taalgebied woont en in het Nederlands indien de verweerder in het Nederlandse taalgebied woont. Aldus geeft de wetgever « voorrang aan de taal van den

verweerder. Deze moet dus vóór alles weten wat men van hem vergt » (*Parl. St.*, Senaat, 1934-1935, nr. 86, p. 14; *Hand.*, Senaat, 11 april 1935, p. 516).

B.10.1. Bij zijn arrest nr. 98/2010 van 16 september 2010 heeft het Hof geoordeeld dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt indien zij in die zin wordt geïnterpreteerd dat zij het een werknemer wiens prestaties zijn verbonden aan een exploitatiezetel gelegen op het grondgebied van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, niet mogelijk maakt zijn vordering tegen zijn werkgever in te stellen en voort te zetten in de taal waarin deze laatste zich krachtens artikel 52, § 1, van de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken tot hem dient te richten. Het Hof overwoog :

« B.7.1. Met toepassing van het voormelde artikel 52, § 1, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken gebruiken de werkgevers, voor de akten en bescheiden die bij de wet en de reglementen zijn voorgeschreven en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, de taal van het gebied waar ‘ hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels ’ gevestigd zijn, waarbij die bescheiden, in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, in het Frans of in het Nederlands worden gesteld naargelang het personeel voor wie zij bestemd zijn, Frans of Nederlands spreekt.

B.7.2. Bovendien bepaalt artikel 627, 9°, van het Gerechtelijk Wetboek dat, voor de geschillen inzake arbeidsovereenkomsten, enkel ‘ de rechter van de plaats waar de mijn, de fabriek, de werkplaats, het magazijn, het kantoor gelegen is en in het algemeen, van de plaats die bestemd is voor de exploitatie van de onderneming, de uitoefening van het beroep of de werkzaamheid van de vennootschap ’ bevoegd is om kennis te nemen van de vordering, en het is op diezelfde plaatsen dat de werkgever kan worden gedagvaard of opgeroepen bij verzoekschrift op tegenspraak (artikel 704, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek).

B.8. Indien artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken in die zin moet worden geïnterpreteerd dat, wanneer de verweerder een rechtspersoon is, de taal van het gedinginleidende exploit wordt bepaald op grond van zijn maatschappelijke zetel, zelfs in de geschillen met betrekking tot het arbeidsrecht, terwijl de partijen er op geen enkele wijze ‘ sociale betrekkingen ’ hebben aangeknoopt, brengt het, ten nadele van de werknemers die hun prestaties in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad verrichten, een verschil in behandeling teweeg dat niet redelijk is verantwoord.

Niets verantwoordt immers dat het proces waarin een werknemer en een werkgever tegenover elkaar staan die, overeenkomstig hun wettelijke verplichtingen, het Frans of het Nederlands hebben gebruikt in hun sociale betrekkingen - ook in de geschillenfase van die betrekkingen -, in de andere taal dient plaats te vinden, waarbij de maatschappelijke zetel van de vennootschap die de werknemer tewerkstelt als lokalisatiecriterium wordt genomen, terwijl zij er geen sociale betrekkingen hebben aangeknoopt. Die verplichting om die rechtspleging in een andere taal te voeren dan die van de arbeidsverhoudingen is niet in overeenstemming met de rechten van de verdediging van de werknemer, die zich zal moeten verantwoorden in

een taal die niet de zijne is, noch met de goede werking van het gerecht, aangezien de rechters de zaak in een andere taal zullen moeten behandelen dan die van de stukken die hun worden voorgelegd, en zij riskeert kosten en onnodige traagheid met zich mee te brengen, aangezien zij het noodzakelijk kan maken dat een beroep wordt gedaan op beëdigde vertalers en tolken, zoals de artikelen 8 en 30 van de in het geding zijnde wet bepalen.

De maatregel is des te minder verantwoord daar de werkgever, rechtspersoon, per definitie heeft aangetoond dat hij in staat is om de taal van de werknemer te begrijpen en te gebruiken door zich in die taal tot hem te richten, zoals bij artikel 52 van de voormelde gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 wordt vereist. »

B.10.2. Het Hof oordeelde eveneens dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10, 11 en 30 van de Grondwet schendt doordat die bepaling het een werknemer wiens prestaties zijn verbonden aan een exploitatiezetel gelegen op het grondgebied van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en die het slachtoffer van een arbeidsongeval is, niet mogelijk maakt zijn vordering tegen de door zijn werkgever gekozen wetsverzekeraar in te stellen en voort te zetten in de taal waarin die wetsverzekeraar zich krachtens de artikelen 41, § 1, 42 en 46, § 1, van de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken tot hem dient te richten (arrest nr. 11/2014 van 23 januari 2014).

B.10.3. Uit hetgeen voorafgaat, vloeit voort dat het Hof reeds heeft geoordeeld dat de interpretatie van artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 zonder rekening te houden met sommige bepalingen van de op 18 juli 1966 gecoördineerde wetten « op het gebruik van de talen in de bestuurszaken » die het gebruik van een taal voorschrijven in de sociale betrekkingen, alsook met sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake de regeling van de territoriale bevoegdheid van de rechtbank en de wijze waarop een rechtsvordering voor die rechtbank wordt ingediend, niet bestaanbaar was met de artikelen 10, 11 of 30 van de Grondwet.

B.11. In tegenstelling tot de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel maken de kennisgeving van de vordering tot arbitrage, de aanvaarding door de arbiter van diens opdracht, de kennisgeving van de wraking, alsook de kennisgeving door de arbiter van zijn weigering om zich te onthouden, niet het voorwerp uit van bijzondere wettelijke bepalingen wat het gebruik der talen betreft.

B.12. Gelet op het voorgaande is het redelijk verantwoord dat een partij bij een arbitrage die voor de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de aanvaarding van de wraking van de arbiter vordert, ertoe wordt verplicht die vordering in te stellen door haar dagvaarding in het Nederlands op te stellen wanneer de arbiter woonachtig is in het Nederlandse taalgebied. Er anders over oordelen zou tot gevolg hebben dat de taal van de gedinginleidende akte niet door de woonplaats van de verweerder, maar door de keuze van de partijen bij de arbitrageprocedure zou worden bepaald.

B.13. Het feit dat de gewraakte arbiter in de praktijk voldoende kennis zou hebben van een andere taal dan die van het taalgebied waarin hij woonachtig is, zonder wettelijke verplichting om die taal te gebruiken, doet hieraan geen afbreuk. De wetgever vermocht immers redelijkerwijs aan te nemen dat de taal van de verweerder in de regel overeenstemt met de taal van het taalgebied waarin hij woonachtig is. Aldus wordt vermeden dat, wanneer de eisende partij de gedinginleidende akte in een andere taal zou stellen dan de taal van het taalgebied waarin de verweerder woonachtig is, het aan de verweerder zou toekomen aan te tonen dat hij die andere taal onvoldoende machtig is om zich tegen het gebruik daarvan te verzetten.

B.14. Ook het feit dat de arbiter keuze van woonplaats doet in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad in de zin van artikel 39 van het Gerechtelijk Wetboek, is niet relevant aangezien de woonplaats waarvan sprake is in artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 de woonplaats is in de zin van artikel 36 van het Gerechtelijk Wetboek, namelijk « de plaats waar de persoon op de bevolkingsregisters is ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf » (Cass., 29 januari 2009, *Arr. Cass.*, 2009, nr. 76). Het in B.13 vermelde vermoeden dat de taal van de verweerder overeenstemt met de taal van het taalgebied waarin hij woonachtig is, wordt niet ongedaan gemaakt door het feit dat de betrokkene bij een lasthebber woonplaats heeft gekozen. Bovendien vermogen de partijen niet door middel van een woonstkeuze afbreuk doen aan een regeling van het gebruik van talen in gerechtszaken die van openbare orde is.

B.15. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 8 mei 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels